

Urs Thurnherr/Anton Hügli (Hrsg.), *Lexikon Existenzialismus und Existenzphilosophie*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2007, 24,5x17, 348p., €79,90.

Elke wijsgerig lexicon kampt met hetzelfde probleem: bestaat het encyclopedisch weergegeven, in lemmata geordende ‘onderwerp’ van het lexicon eigenlijk wel? Kan het gedefinieerd worden, en zo ja: hoe? De samenstellers van dit prachtig uitgevoerde boekwerk over het existentialisme zijn zich van dit probleem bewust, en kiezen voor een uiterst minimale omschrijving: existentiefilosofen beroepen zich allen op de één of andere wijze op Kierkegaard; ze concentreren zich op diens begrip ‘existentie’; ze beogen een ‘postmetafysisch’ denken te realiseren, onder afwending van de traditionele metafysica; ze richten zich tegen een Hegeliaans denken dat totaalpretenties bezit. Vervolgens blijkt echter, dat alle als ‘existentiefilosofisch’ getypeerde denkers (Heidegger, Jaspers, Camus, tenslotte zelfs Sartre) afstand van dit etiket nemen. “Dennoch kann das Etikett als ein sinnvolles Instrument der Orientierung betrachtet werden, mit dem offene und verborgene Diskussionszusammenhänge und Denkverwandtschaften namhaft gemacht werden können.” (17) Dit is een uiterst on-existentiefilosofisch argument, dunkt me, en het maakt de paradox van dit lexicon groter. Verwondering wekt het verder dat degene die zich het scherpst tegen het predicaat ‘existentiefilosofie’ heeft afgezet, Heidegger, in tal van aan *Sein und Zeit* ontleende lemmata vertegenwoordigd is (*Befindlichkeit, Geworfenheit, Stimmung, Sorge*, etc.). Tenslotte is het opmerkelijk dat sommige begrippen zijn opgenomen in zoverre ze door ‘existentiefilosofen’ specifiek gemunt zijn (*Schuld, Sprung, Entfremdung, Existenz, das Unbedingte*, etc.), andere omdat ‘existentiefilosofen’ zich erover geuit hebben of erop verder gedacht (*Metaphysik, Freiheit, Objekt, Möglichkeit, Philosophie, Wahrnehmung, Wahrheit, Ethik*, etc.). Daarentegen is het positief dat de auteurs de afzonderlijke artikelen zoveel mogelijk hebben opgebouwd onder verwijzing naar primaire teksten, en niet, zoals in de analytische filosofie gebruikelijk is, in een superieure abstractie daarvan. Achterin is een goede bibliografie opgenomen, met tevens Duitse vertalingen. De gebruikte sigla zijn soms wat moeilijk terug te vinden. Wanneer we ervan uitgaan dat ‘existentiefilosofie’ of ‘existentialisme’ daadwerkelijk een wijsgerige stroming vertegenwoordigen, en abstraheren van de door ‘existentiefilosofen’ zelf opgeworpen bezwaren, dan kan dit lexicon een mooi hulpmiddel zijn om specifieke begrippen verder te onderzoeken.

Rico Sneller